

קנין ה – בשכלות הלב, שייכות לנלמד

‘שכלות הלב’ היא מה שנקרא במקומות אחרים ‘דעת’. כאשר בנוסח ספרד מבקשים בברכת אתה חונן ‘חננו מאיתך חכמה בינה ודעת’ הרי בנוסח אשכנז אומרים ‘דעה בינה והשכל’.

‘דעת’ היא התוצאה מהצירוף של המוח והלב. לאחר שביררנו את מה שאנו לומדים בהבנה לוגית ומילולית, ב‘עריכת שפתיים’, ולאחר שהוספנו והרגשנו את הדבר ב‘בינת הלב’ – נוצרת ‘דעה’, חיבור לדבר שהשגנו.

בחכמת הקבלה נקראת החכמה ‘אבא’ והבינה ‘אמא’ ומהם ביחד נולדת ה‘דעת’.

מה זה דעת? מה זה שכלות הלב?

דעת זה להיות מחובר לדברים הנלמדים. לא די להבין את השכל, צריך שהבינה הזו תעשה מאיתנו ‘משכילים’. שהיא תשנה את האישיות שלנו.

מפורסם המעשה בפרופסור הבכיר שפירסם מחקרים על סכנת עישון הסיגריות, הרצה והטיף בנושא זה בכל במה אפשרית. פעם אחת גילו שהוא בעצמו מעשן בסתר... כאשר נודע לו שקלוננו נחשף, הוא התגונן: כשם שמהנדס לא צריך להיות משולש, כך רופא לא צריך להיות סמל הבריאות.

זאת אומרת, שהוא הבין בשכל והרגיש בלב את סכנת העישון, אבל הוא לא התקדם לשלב הבא: לא חיבר את ההבנה הזו אל החיים האישיים שלו. זה לא נוגע אליו, מה אתה רוצה ממני?

לעומת זאת, אני רוצה לספר לכם מעשה לא מפורסם בגאון המפורסם [אם היה זה לפי כבודו הייתי כותב ‘הגאון המתוק’] **רבי ברוך שמעון סלומון זצ"ל**, ראש ישיבת נחלת דוד ורבה של פתח תקווה. הגרב"ש היה מעשן סיגריות שנים ארוכות. פעם אחת הוא השתתף בלוחית אחד מתושבי העיר, הוא נשא דברי הספד על ההבל של תאוות חיי העולם הזה. לאחר שעזב את שטח ‘בית החיים’ ניגש אליו תושב העיר, רופא במקצועו, וביקש רשות ‘לדבר לרב בחוצפה’. הרשות ניתנה. אמר האיש: הרב דיבר כעת על כך שהעוה"ז הוא לא התכלית ואל לנו להיות מגושמים ולנהות אחרי היצר בעוה"ז, ‘נכון, הבנת טוב’ אישר הגרב"ש, ואז הצביע האיש אל עבר הסיגריה שהיתה תחובה בין אצבעותיו של הגאון זצ"ל ושאל: “ומה זה?...” באותו הרגע השליך רבי ברוך שמעון את הסיגריה האחרונה אותה עישן בימי חייו!... כך היא צורתם של תלמידי חכמים. נאה דורשים ונאה מקיימים.

רבינו הצדיק **רבי קלונימוס קלמן גולדשמידט ז"ע** היה מעשן כבד בצעירותו, לאחר כמה שנים שזכה להתקרב לחיי תורה, רשם לעצמו ביומנו:

“צריך להפסיק עם הסיגריות בצורה דרסטית. זה לא מהדברים שאפשר לשחק איתם. אני מקבל עלי בל"נ להפסיק מרגע זה לעשן אפילו סיגריה אחת, ולא לתת לזה לפגוע בשלוות הנפש, ולשכנע את הנפש הבהמית שלי שזה לטובתה בלי ספק”.

ומאז אותה החלטה, הוא הפסיק כליל את עישון הסיגריות לכל חייו. אפילו ביקשו ממנו להעביר חפיסת סיגריות למישהו אחר, לא הסכים לגעת בזה. הוא זכה ל‘בינת הלב’ ומיד הפך את זה ל‘שכלות הלב’.

חז"ל אמרו “ת"ח שאין בו דעת נבלה טובה הימנו”, מדוע נבילה מסריחה? משום שהיה בה פוטנציאל של חיים, והיא נשארה בשר ללא חיות. דומם שנשבר לא מסריח, צומח שנקצר איננו מסריח, רק בעל חי שהומת הוא מסריח. כי ככל שהגוף היה מוכן וראוי לחיים גבוהים יותר כך הוא מסריח כאשר החיים הללו לא מפכים בתוכו. תלמיד חכם מתרומם כל כך בשכל שלו, במחשבה, בהבנה, ברגשות – הוא מוכן לקלוט שיעור עצום של חיים, של רגשות קודש, של מושגים ותפיסות. ולכן – כאשר כל אלו לא מתחברים לגופו, הוא מסריח יותר מן הנבלה. שנזכה להגיע לדרגת ‘לעשות רצונך אלקי חפצתי, ותורתך בתוך מעי’, שכלות הלב...

***

במחברתו של דודי זקני רבי חיים אהרן שקלאר זצ"ל נשמרו שיחות ישנות מרבינו המשגיח רבי שלמה וולבה נ"ע, שם מצאתי כתוב דבר פלא:

“הרוחניות שבאדם נמצא בראש – דהיינו במושכלו, ובלב – מושב ההרגשות. ויש לנו לדעת יסוד גדול ששמעתיו מפי הגרא"א דסלר זצ"ל שקבלו מהגר"צ ברוידא זצ"ל והוא: **השכל אינו עצמותו של האדם כי אם כלי עבודה** שניתן לו כדי להגיע לתכליתו בעולם הזה, אבל **בעולם הבא לא ישאר לו השכל**. עצמותו של האדם היא – **ליבו לבדו**.”

יש לנו, איפוא, לראות ברוחניותו של האדם שתי בחינות, בחינה אחת שאינה אלא כלי עבודה והוא השכל, ובחינה שניה שהיא עצמותו והיא – הלב...”

הוי אומר, עיקר תכלית הלימוד היא שהשכל יתחבר ללב, וישפיע עליו להיות ‘לב של תורה’. כי בעולם הבא נישאר רק עם הלב כמות שהוא...